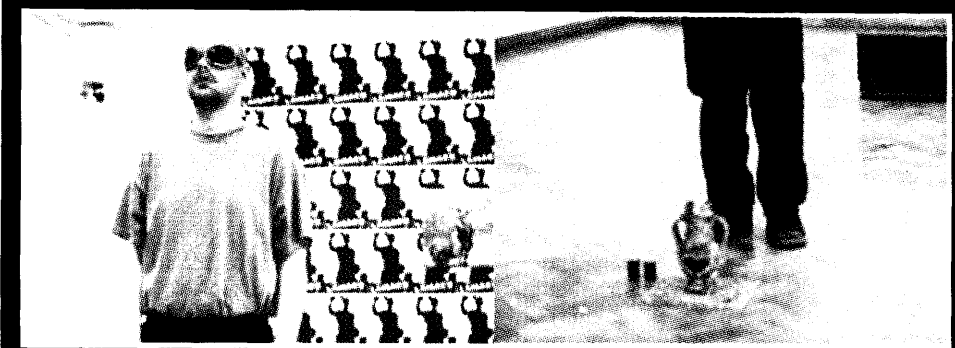
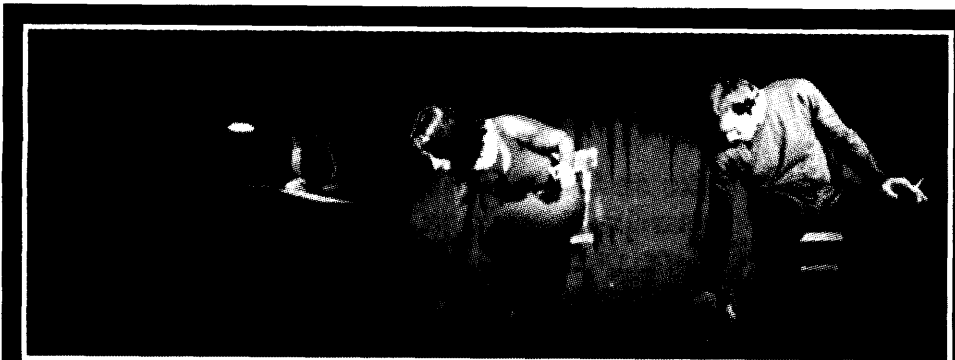


**KAZALIŠTE****18. EUROKAZ: UZ TRI PREDSTAVE SLOVENSKE SKUPINE VIA NEGATIVA: »POČETNA TOČKA: BIJES«, »JOŠ« TE »OLGA GRAD VS. JUANNA REGINA«, REDATELJA BOJANA JABLANOVCA**

# Na oltarima karijerizma i konzumerizma

*Jasno je da redatelj i dramaturginja nastoje raskinuti s konvencionalnom dramskom situacijom, ali ono što performer i komuniciraju vraća percepciju gledatelja upravo u arhiv dramskog izraza iz kojeg smo navodno pozvani izaći*



Na površini socioloških, manje teatroloških fenomena

Sudeći po tri slovenske izvedbe po izboru Eurokaze umjetničke direktorice Gordane Vnuk, deklarativno istraživanje »modusa teatralnosti« u slučaju – istog – redatelja Bojana Jablanovca i njegove skupine Via Negativa ne rezultira projektima koji bi pozornost publike ozbiljnije plijenili bilo izvedbenom inovativnošću, bilo radikalnošću mišljenja. Naprotiv, moj je dojam da ideja tobože sanktificiranog eksperimentiranja rezultira banalnim umjetničkim rješenjima, kao što su, konkretno, kolektivni performans o profesionalnim frustracijama, igran u odjelitim prostorijama likovne galerije (»Bijes«), zatim sarkazmom prožeta inscenacija konzumiranja hrane (»Još«), te konačno pokušaj istraživanja koncentracije te memorije ugledne slovenske glumice (»Olga Grad vs. Juanna Regina«). U sva tri slučaja, jasno je da redatelj i dramaturginja nastoje raskinuti s konvencionalnom dramskom situacijom, ali ono što performer i komuniciraju vraća percepciju gledatelja upravo u arhiv dramskog izraza iz kojeg smo navodno pozvani izaći.

## Karijere

Primjerice, jedan od performer »Bijesa« gledateljima podastire svoje originalne medicinske dokumente o ozljedama koljena (pad s

mopeda, liječnički zapis o ozljedi tijekom igranja odbojke itd.), ali time ne postiže »autentičnost« životne činjenice koja bi natkrilila princip fikcionalnosti kazališnog čina, koliko strukturiranje u retrospektivnu priču o ozljedama i operacijama vlastitog koljena, zbog kojih se u konačnici nije mogao baviti željenom karijerom.

Slična je i priča izvođačice o prijateljici koja je zbog trudnoće prekinula plesnu karijeru (opet osujećeni profesionalni planovi), a izgovaranje reklama za različite proizvode suvremenih kompanija, igrano kao da je u pitanju visokomimetički ili poetski tekst, čini mi se još jednim podlijeganjem opsjednutostima konzumerske kulture, umjesto njezina raskrinkavanja. U ovim performansima nema ničega uistinu osobnog ili emocionalno rizičnog: naprotiv, uprizorene su male konceptualne sličice o socijalnim, posebice statusnim i klasnim granicama.

Karijerom priznate glumice bavi se i performans »Olga Grad vs. Juanna Regina«, po mome mišljenju strukturiran kao zloupotreba glumice, a tobože priredan radi priznanja njezinoj vokaciji. Performans se sastoji od jednostavne izvedbe vježbi pamćenja apsurdno razlomljenog

teksta Carlosa Fuentes, koji Olga Grad i Gaber Kristjan Trseglav reproduciraju za publiku monotonim glasom, potpuno bezizražajno, posjednuti na pozornici sučelice gledateljima. S njima sjedi i dramaturginja Nana Milčič, koja ispravlja umjetnike kada pogriješe, odnosno koja »kontrolira« mnemotehničku vježbu. Naposljetku se Olga Grad razodjene, gola išeta s pozornice, dok je publika pozvana preseliti se sa scene u gledalište. Tamo pak sljedećih četrdeset minuta čekamo da Olga Grad, sada u baroknoj krinolini, jedva zamjetnim pomicanjem, stigne iz stražnjega u prvi plan pozornice te nam se teatralno pokloni.

Pretenciozni odgovor s početka izvedbe, »Tko je Olga Grad?«, ne samo da dobiva sarkastičan odgovor (ona je u ovom slučaju lutka u rukama za njezinu osobnost prilično nezainteresiranoga redatelja), nego se pretvara u grubu alegoriju o svim glumicama kao poslušnim, poželjno razodjevenim marionetkama. Treba li spomenuti da se nitko osim Olge Grad, daleko ni njezin glumački partner ni dramaturginja, u ovoj izvedbi ne razodjevaju, jer redatelj tako nešto od njih ne traži. U čitavom je nizu suvremenih predstava upravo komična potreba »eksperimentalnih« redatelja da ra-

zodjenu glumca, pri tom nemajući ni najosnovniju predodžbu zašto je to umjetnički važno i što dalje učiniti s njezinim ili njegovim izloženim tijelom. O tome da nago tijelo na pozornici u najmanju ruku već četrdeset godina ne predstavlja »inovaciju« niti »provokaciju«, ne bih ni započinjala.

## Hrana

Što se tiče domišljenosti uprizorenja, nešto je bolja situacija s izvedbom Jablanovčeva performansa »Još«, zaočupljenog ambivalentnim imperativima suvremene kulture: s jedne strane da »zdravo« i što manje jedemo, kvalitetom hrane navodno produljujući i kvantitetu vlastita života, no u isti mah prožetog i marketinškim »naredbama« ili medijski orkestriranim pozivima da se bacimo na proždiranje čitavog supermarket toksične hrane. Slovenski izvođači (Mateja Pucko, Grega Zorc, Marko Mandić, Jaka Lah, Barbara Kukovec, Petra Gove, Dasa Doberšek) publici nude sedam mogućih scenarija isplanirane interakcije s hranom, čiji redosljed odabire publika. Show ima i svojeg voditelja, posuđenog s hrvatske televizije: Damira Meštovića.

Zanimljivo je da u svim interakcijama s hranom, bez obzira na to ruga li se ekipa društvenim imperativima mršavosti i samokontrole (hodanje prema čokoladnom kotaku s dvije vage/utega na nogama performer; miješanje čipsa, kečapa i majoneze u smjesu u koju obrijana glava performer uranja s faličkim konotacijama) ili ih zagovara (primjerice, izjednačujući debljinu s depresijom), a pristupne su obje argumentacije, predstava tretira hranu kao materijal na koji se nasrće, koji se proždire ili razbacuje, kojim se prlja odjeća (polijevanje ciklom, čišćenje ribe) ili koji služi kao maska konzumerskog »idiotizma« (štrucca okrugle pogače nabijena na glavu), ali ne i kao mogućnost kušanja hrane kao životovornog, kreativnog hedonizma.

Što se pak tiče generalnog koncepta ovog performansa, začuđuje njegova podudarnost s umjetničkim temama i postupcima afirmiranog performer André Sitta, zbog čega je Jablanovcu ponovno teško priznati inovativnost. K tome, problem ideologije mršavosti i skeletizacije ljudskih te posebice ženskih tijela daleko je složeniji od naznaka koje pruža predstava »Još«. Izlazi da Jablanovec nije u stanju kazališnim jezikom razraditi početno zanimljive konceptualne zadatke, uglavnom ostajući na površini socioloških, manje teatroloških fenomena.

Nataša GOVEDIĆ